

Opvs Theologicvm

Mauro, Silvestro

Romae, MDCLXXXVII

Q. 15. Vtrum præter libertatem à coactione detur etiam libertas indifferentiæ, tum in Deo, tum in Angelis, tum in Hominibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84131)

fit actus moralis, debet fieri non ab infano, sed à mentis compote: debet igitur responderi *furatus est pauper, vel dives*. Rursus dum quæritur *quid furatus est?* non debet responderi *furatus est rem alienam*: nam circumstantia alieni spectat ad substantiam furtis, sed respondendum est *furatus est rem pretiosam, aut vilem*. Cum quæritur *propter quem finem fecit actum fortitudinis?* non debet responderi, *fecit propter honestatem*; nam ad essentiam actus fortitudinis spectat, ut fiat propter honestatem; sed debet responderi, assignando aliquem finem non essentialiter requisitum ad actum fortitudinis, dicendo e. g. *fecit actum fortitudinis, ut liberaret civitatem ab obsidione, populum christianum à periculo*.

24. Quæritur nonò, quænam ex octo circumstantijs assignatis sint principales?

25. Respondeo ex Aristotele 3. Ethic. cap. 1. Nysseno lib. 5. Philosophiæ, cap. 1. ex S. Thoma 1. 2. quæst. 7. art. 4. principales circumstantias esse *cur*, & *quid*. Probat: nam ex circumstantijs illis, ex quibus præcipuè desumitur bonitas, & malitia actuum moralium, sunt magis principales; sed bonitas, & malitia actuum moralium præcipuè desumitur ex fine, & ex eo, quod fit; ergo principales circumstantiæ sunt *finis*, & *id, quod fit*. Probat minor: nam actus sunt propriè humani, & morales, in quantum sunt voluntarij, ac proinde denominantur boni, vel mali à bonitate, & malitia actus voluntatis; ergo bonitas, & malitia actuum moralium præcipuè desumitur ex illis circumstantijs, ex quibus desumitur bonitas, & malitia actuum voluntatis; sed bonitas, & malitia actuum voluntatis præcipuè desumitur ex obiecto formali, & motivo, quod est finis, secundario ex iis, quæ quis vult facere, & facit propter finem; ab alijs verò circumstantijs desumitur magis, aut minus, prout magis, aut minus appropinquant his; ergo bonitas, & malitia actuum moralium principalissimè desumitur ex fine, seu *propter quid*, secundario ex *quid*, seu *quod fit*: ab alijs verò circumstantijs desumitur magis, aut minus, prout magis, aut minus appropinquant his: e. g. bonitas moralis actus fortitudinis, quo quis moritur pro defensione patriæ, præcipuè desumitur ex fine, qui est defensio patriæ: secundario ex eo, quod facit, quod est pugnare vsque ad mortem; ab alijs verò circumstantijs desumitur magis, aut minus, prout magis, aut minus his appropinquant. Similiter cum quis furatur mille aureos, ut viuat intemperanter, malitia talis furti præcipuè desumitur ex fine, qui est intemperanter vivere; secundario ex eo, quod facit, quod est furari mille aureos.

TRACTATUS III.

De libero, ac de libertate.

VIA homo se mouet ad vltimum, finem per actus voluntarios, liberos, ac morales, cum egerimus de beatitudine, quæ est vltimus finis, ac de voluntario, sequitur vt tertio loco agamus de actibus liberis, ac de libertate.

QVÆSTIO XV.

Virum præter libertatem à coactione detur etiam libertas indifferentiæ, tum in Deo, tum in Angelis, tum in Hominibus?

S. Thom. quæst. 13. art. 6.

1. PRIMò videtur libertas indifferentiæ neque dari in Deo, ac proinde Deus necessitari ad volenda omnia, quæ vult, & ad facienda omnia, quæ facit. Intellectus enim diuinus dicitur Deum debere velle quæ vult, & debere facere quæ facit; sed diuina voluntas necessario se conformat dictamini diuini intellectus; ergo diuina voluntas necessario vult quæ vult, & necessario facit quæ facit.

2. Secundò videtur libertas indifferentiæ dari solum in Deo, non autem in Angelis, & Hominibus. Nam est impossibile, vt idem eodem pacto se habens non semper faciat idem; sed si daretur libertas indifferentiæ, posset contingere, vt idem eodem pacto se habens non semper faceret idem, sed aliquando faceret vnum, aliquando oppositum; ergo &c.

3. Tertio si homo haberet libertatem indifferentiæ, faceret quod vult, & non faceret quod non vult; sed sæpè non facit quod vult, & facit quod non vult; ideoque Apostolus ad Roman. 8. dicit, *non enim quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio*; ergo &c.

4. Quarto si homo haberet libertatem indifferentiæ, in potestate hominis esset velle, & non velle, operari, & non operari; sed hæc non sunt in potestate hominis, iuxta illud Pauli ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*, & iuxta illud Ieremiæ 10. *Non est in homine via eius, nec viri est, ut dirigat gressus suos*; ergo &c.

5. Quintò si homo haberet libertatem indifferentiæ, ita esset dominus suorum actuum, vt ad illos moueret seipsum, & non moueretur ab alio; sed homo ad suos actus bonos mouetur à Deo, ideoque Proverb. 20. dicitur: *Cor Regis in manu domini, & quocunque volue.*

voluerit scilicet illud; & ad Philippens. 2. *Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere; ergo &c.*

6. Respondeo, quod quia duplex est libertas, libertas coactionis, & libertas indifferentiæ; & duplex est necessitas, altera coactionis, altera determinationis ad vnum, debemus agere de vtraque libertate, ac de vtraque necessitate.

7. Necessitas coactionis definiri potest ex Augustino lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 10. *quæ non est in potestate, sed etiam si nolimus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis; per illam enim morimur, etiam si nolimus mori.* Libertas igitur à coactione est, per quam ita possumus aliqua facere, vel omittere volendo, vt non necessitemur ad illa faciendâ, vel omitteudâ, etiam si nolimus.

8. Quæritur, vtrum voluntas eo ipso, quod potest exercere aliquem suum actum, elicitem, sit libera libertate à coactione ad illum exercendum?

9. Respondeo in voluntate dari duo genera actuum elicitorum. In primo genere sunt, per quos ita aliquid volumus, aut nolimus, vt saltem exercitè velimus ipsum actum volendi, & nolendi. In secundo genere sunt actus, per quos ita aliquod obiectum prosequimur, aut fugimus, vt non eo ipso exercitè velimus efficaciter tales actus prosequutionis, aut fugæ. Ex. gr. cum aliquis per actum contritionis amat Deum, & odit peccata, de ijsque dolet, exercitè vult Deum amare, peccata odisse, ac de ijs dolere. E conuerso damnati ita dolent de pœnis, quas experiuntur, vt neque exercitè velint dolere.

10. Hoc posito, ad quæsitum respondeo per duas conclusiones. Prima est: eo ipso, quod voluntas potest facere actus, qui sunt volitio exercita sui ipsius, est libera libertate à coactione ad illos faciendos, adeoque implicat contradictionem, vt tales actus non sint liberi à coactione. Probat: nam ex dictis in responsione ad primum quæsitum tunc voluntas est libera libertate à coactione, cum ita potest aliqua facere volendo, vt non necessitetur ad illa faciendâ, etiam si nolit; sed eo ipso, quod voluntas potest facere actus, qui sunt volitio exercita sui ipsius, ita potest illos facere, volendo, vt implicet contradictionem voluntatem necessitari ad illos faciendos, etiam si nolit; ergo &c. Probat: minor: nam sicut implicat, vt idem simul affirmemus, & negemus, sic implicat, vt idem simul efficaciter velimus, & nolimus; sed si actus, qui sunt volitio exercita, & efficacis sui ipsius, faceremus nolendo, simul efficaciter exercitè vellemus illos facere, simul efficaciter nollemus facere; ergo &c. Omnes igitur actus, quibus bene, vel malè viuunt, sunt essentialiter liberi à coactione, ac non possumus illos facere, nolendo: puta non potest aliquis peccare, & simul nolle peccare:

cum enim eo ipso, quod aliquis peccat, exercitè velit peccare, implicat, vt peccet, nolendo peccare; alioquin simul vellet, & nollet peccare.

11. Hæc doctrina desumpta est ex S. Augustino lib. 5. de Ciuit. cap. 10. vbi dicit: *Si enim necessitas nostra illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate, sed etiam si nolamus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis, manifestum est voluntates nostras, quibus rectè, vel perperam viuunt, sub tali necessitate non esse.* Multa enim facimus, quæ si nollemus, non vtiq; faceremus; quo primitus pertinet & ipsum velle. Nam si volumus est, si nolimus, non est; non enim vellemus, si nollemus. Augustinum sequuntur Anselmus in Dialogo de libero arbitrio, cap. 5. dicens: *non potest velle nolens velle: nam omnis volens ipsum suum velle necessariò vult;* & Bernardus lib. de gratia, & libero arbitrio circa initium, alique communiter.

12. Inferitur fuisse stultum errorem Manichæorum, qui dixerunt animas, dum peccant, ideo peccare, quia natura bona à mala, cum quæ est mixta, cogitur ad peccandum, licet nolit. Cum enim sit impossibile, vt aliquis peccet, absque eo quod peccato consentiat, ac non possit ita consentire, vt simul nolit consentire, stultè dicitur, quod aliquis peccat, quia licet nolit, cogitur ad peccandum.

13. Secunda conclusio est: actus, qui non sunt volitio exercita sui ipsius, potest aliquis exercere, reflexè nolens, adeoque cum aliqua necessitate coactionis secundum quid tali, & sine perfecta libertate à coactione.

14. Probat: nam damnati necessitantur ad dolendum de pœnis, siue velint, siue nolint dolere. Rursum in hac vita, aliquando quædam ita concupiscimus, vt nolimus concupiscere, ideoque S. Thomas 1. parte quæstione 83. art. 1. ad 1. illud Apostoli ad Rom. 7. *non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod odium illud facio,* explicat de actibus, quibus aliqua malè concupiscimus, nolentes concupiscere. Ratio est, quia cum tales actus non sint volitio exercita efficacis sui ipsius, non repugnat, vt illos faciamus, nolendo. Tales actus cum ita fiant, vt voluntas non consentiat, carent omni culpa. Quod autem hæc necessitas, quæ necessitamur ad tales actus exercendos, etiam si nolimus, sit coactio solum secundum quid, probatur. Nam ad coactionem simpliciter requiritur, vt actus procedant merè ab extrinseco, passo non concurrente; sed tales actus procedunt, concurrente vitaliter voluntate; ergo non sunt coacti simpliciter, sed solum secundum quid.

15. Libertas indifferentiæ, seu potentia libera libertate indifferentiæ communiter definitur, *quæ postis omnibus requisitis ad agendum, potest agere, & non agere.* Nomine requisitorum intelliguntur illa, per quæ potentia constituitur proximè potens agere, & non agere.

re. *Ly potest agere, & non agere* sumitur strictè, & significat potestatem dominatiuam, per quam potest se determinare ad agendum, vel non agendum. Sensus ergo definitionis est: *Potentia libera est; quæ positis omnibus requisitis, per quæ constituitur proximè, & completè potens agere, potest se determinare ad agendum, vel non agendum.* Duæ igitur conditiones requiruntur ad potentiam liberam. Prima est, vt positis omnibus requisitis, per quæ constituitur proximè potens agere, non sit determinata ad vnum, hoc est ad agendum, sed sit indifferens ad agendum, vel non agendum. Ex defectu huius conditionis ignis non habet potentiam liberam calefaciendi, quia ignis, positus requisitis, per quæ constituitur proximè potens calefacere, est determinatus ad vnum, hoc est ad calefaciendum, & non potest non calefacere. Ex eadem ratione Sol non habet potentiam liberam illuminandi; idemque dic de alijs agentibus naturalibus. E conuerso homo dum peccat, habet potentiam liberam peccandi, quia positus requisitis, per quæ constituitur proximè potens peccare, non est determinatus ad vnum, hoc est ad peccandum, sed est indifferens ad peccandum, vel non peccandum. Secunda conditio est, vt potentia ita sit indifferens, vt possit se ipsam determinare ad vtramlibet partem contradictionis. Ex defectu huius conditionis habitus peccandi, licet sit habitus potentia libera, non est liber, & non est potentia libera, quia licet positus omnibus requisitis, per quæ constituitur proximè potens concurrere ad peccandum, sit indifferens ad concurrendum, vel non concurrendum, tamen non potest se determinare, sed debet determinari ab ipso peccante, qui cum possit habitu vti, vel non vti, potest se ipsum, & habitum determinare ad hoc, vt peccet, vel non peccet. Ex proportionali ratione habitus charitatis in via licet positus requisitis, sit indifferens ad actum charitatis eliciendum, vel non eliciendum, tamen non est potentia libera, quia non ipse se ipsum determinat, sed debet determinari ab homine, qui potest habitu charitatis vti, vel non vti.

16. Quæritur, vtrum præter libertatem à coactione detur etiam libertas indifferentiæ?

17. Quidam antiqui infideles docuerunt dari solum libertatem à coactione, libertatem autem indifferentiæ non dari, ne in Deo quidem. Deus igitur iuxta hunc errorem omnia, quæ vult, liberè vult libertate à coactione, quia ita vult, vt non necessitetur ad volendum, etiamsi uolit velle, sed nihil liberè vult libertate indifferentiæ, quia quicquid vult, ita vult, vt non possit non velle, fero Deum necessitante ad volendum quæ vult. Nomine fati videntur intellexisse essatum, seu dictamen, quo diuinus intellectus dicitur quid sit faciendum, vel volendum. Quia, igitur diuinus intellectus ab æterno, & neces-

sario dicitur Deum debere velle quæ vult, & facere, quæ facit, ac debere ita ordinare seriem causarum, vt sequantur omnia, quæ sequuntur, hoc essatum, seu dictamen diuini intellectus, cui diuina voluntas necessario se conformat, iuxta hunc errorem est necessitas, vt Deus velit omnia, quæ vult, nolite omnia, quæ non vult, adeoque vt suis temporibus fiant omnia, quæ fiunt, non fiant omnia, quæ non fiunt.

18. Hic error non solum repugnat fidei, sed etiam luminij naturali. Primo enim est absurdum, vt per omnes consultationes, ac deliberationes consultemus, ac deliberemus de ponendo, vel non ponendo aliquo impossibile, & chimerico; sed hoc sequitur; ergo &c. Probatur minor: nam per omnes consultationes consultamus, ac deliberamus, vtrum ponamus vnam, vel alteram partem contradictionis: ex. gr. ego delibero, vtrum hoc vespere eam, vel non eam ad sanctum Petrum; sed si daretur necessitas fatalis, vt hoc vespere non eam, esset chimericum, & impossibile, vt hoc vespere irem ad sanctum Petrum, & nulla potentia daretur ne in Deo quidem, vt hoc vespere irem; ergo cum delibero, vtrum eam, vel non eam, delibero, vtrum faciam, vel non faciam aliquid impossibile, & chimericum: si verò datur necessitas fatalis, vt eam ad Sanctum Petrum, est impossibile, & chimericum, vt non eam, sed maneam domi; ergo dum delibero, vtrum maneam domi, vel non maneam, delibero, vtrum ponam, vel non ponam aliquid chimericum. Secundo sequeretur, quod qui per totam vitam sunt cæci, claudi, stulti &c. essent essentialiter tales, quod est absurdum. Probatur: nam qui ita est cæcus, vt implicet contradictionem, quod non sit cæcus, est essentialiter cæcus; sed si datur necessitas fatalis, implicat contradictionem, vt qui est cæcus non sit cæcus; ergo &c. Hinc sequitur, quod homines cæci specie differant à non cæcis. Nam animal essentialiter cæcum specie differt à non cæco. Rursus qui moriuntur in infantia, essentialiter essent irracionales, siquidem implicaret, vt discurrerent, adeoque non essent homines: nam homo est animal rationale. Sequitur vterius, quod qui sunt fures, homicidæ &c. essent essentialiter fures, homicidæ &c. qui sunt miseri, essent essentialiter miseri: qui sunt beati essent essentialiter beati. Natura igitur humana in plerisque esset essentialiter mala, & misera, quod est absurdum. Videri potest Cardinalis Pallaucinus de Actibus humanis disp. 7. quæst. 2. art. 3.

19. Vterius quæritur, vtrum libertas indifferentiæ non solum detur in Deo, sed etiam in Angelis, & hominibus?

20. Stoici, quos ex antiquis Hæreticis sequuti sunt Priscillianistæ, ex recentioribus Lutherani, & Calvinistæ, docuerunt homines non habere libertatem indifferentiæ, sed ita

ita necessario velle quod volunt, vt non possint non velle.

21. Dicendum, quod etiam hic error non solum repugnat fidei, sed etiam rationi naturali.

22. Quod repugnet fidei, probatur: nam Deuter. 13. dicitur: *Testes innoco Cælum, & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, maledictionem, & benedictionem: elige ergo &c.* Iosue 24. *Optio vobis datur, eligite quod placet.* Ecclesiastici 24. *Apposuit tibi ignem, & aquam, ad quod volueris extende manum tuam.* Quæ verba tractans Augustinus de Gratia, & libero arbitrio cap. 12. *Ecce, inquit, apertissime videmus expressum nostra voluntatis arbitrium.* Genesios 4. *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius: Ecclesiastici 31. Qui potuit transgredi, & non est transgressus &c.* Sed hæc non verificarentur, nisi in nobis daretur libertas indifferentiæ; ergo &c. Probatur minor: nam ineptè dicitur, *elige quod placet, ad quod volueris extende manum tuam*, ei, qui non habet potentiam indifferentem ad eligendum vtrumlibet, & ad manum extendendam ad vtrumlibet. Rursus si consentiens appetitui sensitivo non potest non consentire, non dominatur appetitui, sed potius est sub dominio appetitus: ac de eo, qui ita non transgreditur, vt non possit transgredi, non verificatur, *potuit transgredi, & non est transgressus.* Quod repugnet rationi, probatur primo. Vt enim docet Aristoteles 3. Ethic. cap. 3. vir sanæ mentis de ijs solum consultat, ac deliberat, quæ arbitratur esse in sua potestate: ex gr. cum aliquis consultat, ac deliberat, vtrum eligat militiam, existimat in sua esse potestate, vt militiam eligat, vel non eligat, prout voluerit; sed omnes, natura suadente, consultamus, ac deliberamus de multis eligendis, atque agendis; ergo existimamus in nostra esse potestate illa eligere, vel non eligere, agere, vel non agere, ac proinde nos habere libertatem indifferentiæ ad illa eligenda, vel non eligenda: eo pacto, quo qui consultat, ac deliberat, vtrum eligat militiam, existimat in sua esse potestate eligere, vel non eligere vitam militarem, adeoque se habere libertatem indifferentiæ ad militiam eligendam, vel non eligendam; ergo qui negant dari in nobis libertatem indifferentiæ, repugnant communi existimationi nobis inditæ ab ipsa natura.

23. Secundò probatur: nam vnicuique evidens est, quod non obligatur ad faciendum quod non potest facere, & ad non faciendum quod non potest non facere; sed vnicuique peccanti est evidens, quod obligatur ad non peccandum; ergo vnicuique peccanti est evidens, quod potest non peccare, adeoque quod peccat scum libertate indifferentiæ ad non peccandum.

24. Tertio probatur: nam vnicuique est evidens, quod non meretur pœnam per hoc, quod faciat id, quod non potest non facere; sed vnicuique peccanti est evidens, quod per

hoc, quod peccat, meretur pœnam; ergo vnicuique peccanti est evidens, quod ita peccat, vt possit non peccare, adeoque habet libertatem indifferentiæ ad non peccandum.

25. Quarto probatur: nam vnicuique est evidens, quod non meretur præmium per hoc præcisè, quod faciat id, quod non potest non facere; sed evidens etiam est, quod sic cum peccamus, meremur pœnam, sic cum honestè agimus, meremur præmium; ergo evidens est, quod opera honesta ita facimus, vt possimus non facere, adeoque habemus libertatem indifferentiæ ad illa faciendam, vel non faciendam.

26. Probatur quinto, destruendo fundamenta, propter quæ infideles, & hæretici negant homini libertatem indifferentiæ. Si enim homo non habet libertatem indifferentiæ, sed necessitatur ad vnum, vel necessitatur ab influxibus corporum cælestium, vt docuerunt Stoici, & Priscillianistæ; vel necessitatur à dispositionibus corporis, & appetitus sensitivi, vt videtur docuisse Lutherus relatus à Roffensi artic. 7. contra eundem Lutherum; vel necessitatur à voluntate, & concursu primæ causæ, hoc est Dei, vt docuit Calvinus, quem sequutus est Iansenius; vel necessitatur à distamine intellectus, quem voluntas necessario sequitur: nullam ex his dici potest; ergo &c. Probatur minor, & primo ostenditur voluntatem non necessitari ab influxibus corporum cælestium, neque à dispositionibus corporis, & à passionibus appetitus sensitivi. Nam potentia immaterialis, & inorganica naturaliter non potest immediatè moueri à corpore; sed voluntas est potentia immaterialis, & inorganica; ergo non potest immediatè moueri, & necessitari ad volendum à corporibus cælestibus per influxus; ergo si necessitatur ab influxibus corporum cælestium, eatenus necessitatur, quatenus corpora cælestia, vel influxus, alterando corpus, & organum appetitus sensitivi, per accidens mouent appetitum sensitivum ad aliquas passiones, voluntas autem necessario consentit passionibus appetitus sensitivi; sed voluntas cum sit superior, & præstantior appetitui sensitivo, non necessario consentit appetitui sensitivo, sed potest illi resistere, ac dissentire, ac de facto continentes resistunt passionibus etiam vehementissimis appetitus sensitivi; ergo voluntas non necessitatur ab influxibus corporum cælestium, neque à dispositionibus corporis, & à passionibus appetitus sensitivi: ideoque Ptolomæus dicit in centiloquio parum à principio, quod *sapiens dominatur astris*, quia nimirum, vt explicat S. Thomas 1. 2. quæst. 9. artic. 5. ad 3. *resistens passionibus, impedit per voluntatem liberam, & nequaquam motui cælesti subiectam, huiusmodi cælestium corporum effectus.* Secundò probatur, quod voluntas neque necessitatur à Deo per suum concursum. Deus enim per suum concursum mouet causas secundas ad agendum

dum modo ipsis conaturali; sed est iuxta naturam voluntatis, ut cum eligit vnum ex pluribus, non necessitetur ad eligendum vnum; ergo Deus ita mouet voluntatem, ut non necessitetur ad eligendum vnum. Qualis autem sit motio, qua Deus ita mouet voluntatem, ut non necessitet ad vnum, explicandum est in tract. de Gratia. Confirmatur: nam repugnat, ut Deus simul voluntatem nostram obliget præcepto, simul necessitet ad transgressionem præcepti; sed si transgrediens præceptum non posset non transgredi, Deo per suum concursum illam necessitante ad transgressionem, Deus simul nos obligaret præcepto, simul necessitaret ad transgressionem præcepti; ergo &c.

27. Tertio demum probatur, quod neque voluntas necessitetur à dictamine intellectus. Nam intellectus per dictamen, quo proponit plura ut eligibilia non necessitat ad electionem vnius; sed intellectus proponit voluntati plura ut eligibilia ex contrariis motiuis; e. gr. proponit ut eligibile violationem ieiunij præcepti propter delectationem comedendi, & proponit ut eligibile ieiunium propter honestatem obseruandi præceptum; ergo. Sed hæc doctrina magis est explicanda inferius quæstione 19. cum agatur de libertate eligendi minus bonum, relicto maiori.

28. Infertur contra Cornelium Iansenium libertatem indifferentiæ siue à necessitate, non solum datam fuisse in Adamo pro statu naturæ integræ, & innocentis, sed etiam de facto dari in hominibus pro statu naturæ lapsæ; ideoque inter quinque propositiones Iansenij, quas Innocentius Decimus damnauit ut hæreticas, tertia est: *Ad merendum, vel demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

29. Probatur primò: nam loca Scripturarum, quibus supra ostendimus dari in hominibus libertatem à necessitate, loquuntur de hominibus post peccatum Adami, ideoque in statu naturæ lapsæ. Secundo etiam in statu naturæ lapsæ consultamus de agendis; sed consultatio est argumentum, quod vtraque pars contradictionis est in potestate consultantis; ergo &c. Tertio in statu naturæ lapsæ qui peccant obligantur ad non peccandum, & peccando, merentur pœnam; sed nemo obligatur ad id, quod non est in eius potestate, neque meretur pœnam, cum facit id, quod non potest non facere; ergo &c.

30. Obijcit Iansenius: potest aliquis in pœnam peccati præteriti obligari ad id, quod non est in eius potestate, sed fuit in eius potestate, cum primo peccauit; ideoque de facto damnati in pœnam peccatorum commissorum in hac vita obligantur ad non peccandum, & simul necessitantur ad peccandum, puta ad Deum blasphemandum, & odio habendum; ergo in pœnam peccati originalis possumus obligari ad non peccandum, & si-

mul necessitari ad peccandum; siquidem Adam potuit non peccare, & non peccando non mereri sibi, & nobis hanc pœnalem necessitatem peccandi.

31. Respondeo primò negando antecedens. Nam primo repugnat vniuersim, ut etiam damnati simul obligentur ad non blasphemandum, simul in pœnam peccatorum; necessitentur physicè ad blasphemandum; ideoque communior opinio negat dari in damnatis physicam necessitatem blasphemandi, & admittit solum necessitatem moralem. Secundo licet necessitas peccandi posset in damnatis coniungi cum obligatione non peccandi, tamen peccata damnatorum facta cum physica necessitate non merentur pœnam; sed in statu naturæ lapsæ peccando meremur pœnam; ergo &c. Tertio est adhuc magis absurdum, quod Deus peccatum originale remissum, & deletum in baptismo puniat hæc pœna, ut hominem iustificatum necessitet ad peccandum; sed hoc sequitur, & conceditur à Iansenio; ergo &c. Probatur minor: nam qui post baptismum primo mortaliter peccant, iuxta errorem Iansenij necessitantur ad peccandum; ergo in pœnam peccati originalis iam deleti necessitantur ad peccandum, quod est absurdum, & repugnat Apostolo ad Rom. 8. dicens: *Nihil damnationis est ijs, qui verè consepulti sunt cum Christo per baptismum in morte?* Quo pacto enim nihil damnationis est in baptizatis, si etiam post baptismum merentur hanc pœnam, ut necessitentur ad peccandum mortaliter, & ad merendam damnationem æternam?

32. Ad 1. distingo maiorem: intellectus diuinus dicit Deum debere velle quæ vult per dictamen determinatum ad vnum, nego; per dictamen indeterminatum ad plura, concedo maiorem; concedo minorem; & nego consequentiam. Intellectus diuinus dicit Deum ex infinitis actionibus diuinæ bonitati conuenientibus debere exercere vnam, hanc, vel illam, & vnamquamque earum posse conuenienter exercere; ergo voluntas diuina licet necessario se conformet dictamini intellectus, tamen potest quamlibet ex infinitis volitionibus exercere, vel non exercere, ideoque habet libertatem indifferentiæ ad quamlibet determinatam volitionem exercendam, vel non exercendam. Vide dicta de Deo quæst. 49.

33. Ad 2. distingo maiorem: repugnat, ut idem eodem pacto se habens per hoc, quod habeat potentiam electiuam plurium, non semper faciat idem, nego: repugnat, ut idem eodem pacto se habens, ita ut non habeat potentiam electiuam plurium, non semper faciat idem, concedo: distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Non repugnat, ut idem eodem pacto se habens in actu primo quoad hoc, ut possit eligere, vel hoc, vel oppositum, aliquando eligat vnum, aliquando eligat oppositum; sed libertas in-

dif-

differentiæ consistit in hoc ipso, ut possimus eligere vel hoc, vel oppositum; ergo &c. Addo, quod hoc argumentum probat nec in Deo dari libertatem indifferentiæ, & continet petitionem principij. Qui enim dicit dari libertatem indifferentiæ, asserit dari aliquas causas, quæ licet eodem pacto se habeant in actu primo, tamen possunt agere, vel non agere, adeoque possunt non semper [facere] idem; ergo aduersarij dum assumunt contrarium, petunt principium.

35. Dices: repugnat, ut aliquid fiat absque eo quod in actu primo detur maior ratio, cur fiat, quam non fiat.

36. Respondeo hoc idem argumentum impugnare libertatem Dei, & petere principium. Nego igitur antecedens, ac dico, quod ut aliquid fiat, sufficit, ut in actu primo detur æqualis ratio faciendi vel illud, vel oppositum cū potentia se determinandi ad utramlibet partem contradictionis. Dices rursus: si causa potest agere, & non agere, quare potius agit, quam non agit? Respondeo per causam formalem, quod ideo agit, quia cum possit se determinare ad agendum, vel non agendum, se determinat ad agendum.

37. Ad 3. distingo maiorem: si homo haberet libertatem indifferentiæ, faceret electiones, & consensus, quos vult, & non faceret quos non vult, concedo; faceret actus concupiscentiæ, quos vult, & non faceret quos non vult, nego; distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Homo habet libertatem indifferentiæ, per quam potest ex pluribus bonis propositis eligere hoc, vel illud, & moribus concupiscentiæ consentire, vel non consentire: at in natura lapsa non habet libertatem indifferentiæ, per quam possit facere actus concupiscentiæ, quos vult, non facere quos non vult. De his actibus concupiscentiæ, ut explicat Sanctus Augustinus lib. 3. contra Iul. cap. 26. relatus à Sancto Thoma 1. parte quæst. 83. art. 1. ad 1. loquitur Apostolus dicens: *non quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum hoc facio.* Sæpè enim volumus bonum non concupiscendi illicita, & nolimus malum concupiscendi illicita, & tamen non facimus bonum volitum non concupiscendi, sed facimus malum nolitum concupiscendi. Licet non habeamus libertatem indifferentiæ, per quam possimus non concupiscere illicita, habemus libertatem indifferentiæ, per quam possumus velle, vel nolle concupiscere, & concupiscentiæ consentire, vel non consentire. Concupiscentia porrò, ut docet Tridentinum sess. 5. in decreto de peccato originali, *cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi gratiam repugnantibus non valet*: ideoque est dictum commune: *non nocet sensus, ubi non est consensus.*

38. Dices: concupiscere illicita est peccatum; sed aliquando non possumus non concupiscere illicita; ergo aliquando non possumus non peccare.

39. Respondeo, distingo maiorem: concupiscere illicita, non consentiendo, est peccatum propriè, & nocens non consentienti, nego: est peccatum impropriè, in quantum est effectus peccati originalis, & ad peccandum inclinatur, concedo. Concupiscere illicita, non consentiendo, est peccatum impropriè, in quantum est effectus peccati originalis, & ad peccandum inclinatur, ut docet Tridentinum loco citato dicens. *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè, & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur. Si quis autem aliter senserit, anathema sit.* Idem docuerat Augustinus lib. 3. de lib. arb. cap. 19.

40. Ad 4. distingo maiorem: in potestate hominis esset velle, & operari prout oportet ad salutem, ita ut ad volendum, & operandum non indigeret gratia Dei, nego; ita ut indigeret, concedo maiorem; distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Apostolus verbis citatis non negat in potestate hominis esse ex gratia Dei velle, & currere prout oportet ad salutem, sed ut explicat Sanctus Thomas 1. parte quæst. 83. art. 1. ad 2. solum docet, quod liberum arbitrium ad hoc non est sufficiens, nisi moueatur, & adiuuetur à gratia Dei. Similiter ut explicat idem Sanctus Thomas art. cit. in responsione ad 4. Ieremiæ 10. dicitur non esse in homine via eius quantum ad executionem electionum, à quibus homo potest impediri, velit, nolit, electiones autem ipsæ sunt in nobis, supposito tamen diuino auxilio.

41. Ad 5. concedo, quod homo ita est dominus suorum actuum, ut ad illos moueat se ipsum, sed nego, quod ita mouet se ipsum, ut non moueatur ab alio, hoc est à Deo. Quia enim homo est dominus suorum actuum dominio subordinato supremo dominio Dei, per liberum arbitrium se ipsum mouet ad agendum, ut docet Sanctus Thomas art. cit. in respons. ad 3. sed ita, ut etiam moueatur à Deo per gratiam ad omnes actus bonos. *Deus igitur (Verba sunt Sancti Thomæ loco citato) est prima causa mouens, & naturales causas, & voluntarias; & sicut naturalibus causis mouendo eas, non aufert, quin actus earum sint naturales, ita mouendo causas voluntarias non aufert, quin actiones earum sint voluntariae, sed potius hoc in eis facit. Operatur enim in vnoquoque secundum eius proprietatem.* Hactenus S. Thomas. Quia igitur proprium voluntatis est agere cum libertate indifferentiæ, Deus ita mouet voluntatem ad volendum, ut velit, & agat cum libertate indifferentiæ, ideoque mouet voluntatem per auxilia indifferentia, quibus per scientiam mediam videt liberum arbitrium consensurum.